

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2020. gada 9. septembrī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Ineta Ziemele, tiesneši Daiga Rezevska un Jānis Neimanis,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemtus Rema Kargina (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumus par lietas ierosināšanu (pieteikumi Nr. 156/2020 un Nr. 157/2020),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs vērsies Satversmes tiesā ar diviem pieteikumiem, kuros lūdz Satversmes tiesu atzīt Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8. panta pirmo daļu un 8.¹ panta otro un trešo daļu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1., 91., 92. un 105. pantam un spēkā neesošu attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju no spēkā stāšanās brīža.

Abos pieteikumos ietverti līdzīgi prasījumi un sniegts līdzīgs lietas faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums, tāpēc tos ir lietderīgi izskatīt kopā.

2. Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8. panta pirmā daļa nosaka:

„Ja komercsabiedrība, kura nonākusi finansiālās grūtībās, saskaņā ar komercdarbības atbalstu regulējošiem normatīvajiem aktiem saņem atbalstu, tad no komercdarbības atbalsta piešķiršanas brīža līdz atbalsta sniegšanas beigām, ievērojot Eiropas Komisijas lēmumā vai nacionālajā normatīvajā aktā par atbalsta piešķiršanu noteikto un neatkarīgi no komercsabiedrības spēkā esošajām juridiskajām saistībām komercsabiedrībai ir aizliegts pildīt pakārtotās saistības (tai skaitā aizliegts atmaksāt aizdevumu, aprēķināt, uzkrāt vai izmaksāt par šādu aizdevumu procentus vai citu atlīdzību) neatkarīgi no pakārtoto saistību nodibināšanas brīža.”

Savukārt Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8.¹ panta otrā un trešā daļa paredz:

„(2) Saskaņā ar šā panta pirmo daļu uzsāktā likvidācijas procesa ietvaros pakārtotās saistības tiek pildītas tikai tad, kad ir pilnībā atmaksāts saņemtais komercdarbības atbalsts. Līdz komercdarbības atbalsta atmaksāšanai:

1) nespēja atmaksāt komercdarbības atbalstu un pakārtoto saistību neizpilde nav pamats maksātnespējas procesa ierosināšanai;

2) pakārtoto saistību kreditora prasījums nevar tikt nodrošināts, kā arī pakārtoto saistību kreditors nav tiesīgs prasīt viņam pienākošos summu deponēšanu vai jebkādu citu saistību izpildi;

3) ir aizliegts komercsabiedrības dalībniekiem (akcionāriem, biedriem, īpašniekiem) izmaksāt likvidācijas kvotas.

(3) Uzņēmumu reģistrs izslēdz komercsabiedrību no publiskā reģistra arī tad, ja atbilstoši šajā pantā paredzētajiem nosacījumiem veiktas likvidācijas ietvaros nav atmaksāts komercdarbības atbalsts vai nav izpildītas pakārtotās saistības.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;

2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;

3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;

4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punkts noteic: izskatot pieteikumu, Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Pieteikuma iesniedzējs iepriekš ir vērsies Satversmes tiesā ar pieteikumu par Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8. panta pirmās daļas un 8.¹ panta otrās un trešās daļas atbilstību Satversmes 1., 91., 92. un 105. pantam (ieteikums Nr. 101/2020). Satversmes tiesas 4. kolēģija 2020. gada 15. jūlijā nolēma atteikties ierosināt lietu pēc minētā pieteikuma, jo Pieteikuma iesniedzējs nebija norādījis juridisko pamatojumu par Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8. panta pirmās daļas iespējamo neatbilstību Satversmes 1., 91., 92. un 105. pantam un nebija sniedzis pamatojumu tam, ka minētā likuma 8.¹ panta otrās un trešās daļas piemērošana radīs viņam nenovēršamu pamattiesību aizskārumu, kas prasītu lietas ierosināšanu Satversmes tiesā pirms šo normu piemērošanas.

Izskatāmajos pieteikumos ir ietverti jauni argumenti par Pieteikuma iesniedzēja pamattiesību iespējamo aizskārumu un apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību pieteikumā norādītajām Satversmes normām.

Tādējādi izskatāmajos pieteikumos ietvertais juridiskais pamatojums pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru

lēmusi kolēģija, un Satversmes tiesai no jauna jāpārbauda izskatāmo pieteikumu atbilstība Satversmes tiesas likuma prasībām.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumos ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu tiesības iesniegt pieteikumu Satversmes tiesai ir personai tai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

6.1. No pieteikumiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs ir akciju sabiedrības „Reverta”, kas ir saņēmusi komercdarbības atbalstu, pakārtoto saistību kreditors. Pieteikuma iesniedzējs vērsās vispārējās jurisdikcijas tiesā, lūdzot piedzīt no akciju sabiedrības „Reverta” attiecīgā aizdevuma pamatsummu. Ar Rīgas apgabaltiesas 2019. gada 23. aprīļa spriedumu lietā Nr. C04433312 Pieteikuma iesniedzēja prasījums tika noraidīts, pamatojoties citstarp uz Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8. panta pirmo daļu. Līdz ar to šī norma Pieteikuma iesniedzējam ir piemērota, un viņš ir norādījis uz savu Satversmē noteikto pamattiesību iespējamo aizskārumu.

6.2. Satversmes tiesas 4. kolēģija 2020. gada 15. jūlija lēmumā atzina, ka Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8.¹ panta otrā un trešā daļa rada Pieteikuma iesniedzēja pamattiesību potenciālu aizskārumu, jo aizskars viņam Satversmē noteiktās pamattiesības gadījumā, ja likvidācijas process noslēgsies, bet aizdevuma pamatsumma viņam nebūs atmaksāta.

Satversmes tiesa atzinusi, ka potenciāls pamattiesību aizskārums var būt pamats lietas ierosināšanai tikai tādos gadījumos, kad likumā paredzētās nelabvēlīgās sekas, kas personai iestātos tiesību normas piemērošanas gadījumā, radītu tai būtisku kaitējumu (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 23.2. punktu*). Satversmes tiesas kolēģija katrā individuālā gadījumā vērtē šāda aizskāruma esību un noskaidro, vai ir pamats ierosināt lietu un pēc būtības izvērtēt personas prasījumu.

Pieteikuma iesniedzējs izskatāmajos pieteikumos norāda, ka neiespējamība saņemt termiņdepozīta līguma pamatsummas atmaksu radīs būtisku kaitējumu, jo viņš nevarēs izpildīt uzņemtās līgumsaistības un var zaudēt savu un savas ģimenes mājokli. Pieteikuma iesniedzējam radītais kaitējums būšot neatgriezenisks un nenovēršams. Proti, ja akciju sabiedrība „Reverta” tiks izslēgta no komercreģistra un pārstās eksistēt kā tiesību subjekts, Pieteikuma iesniedzējam būšot liegtas iespējas panākt termiņdepozīta līguma saistību izpildi. Līdz ar to izskatāmajos pieteikumos ir pamatots, ka nelabvēlīgās sekas, kas Pieteikuma iesniedzējam iestātos normas piemērošanas gadījumā, tam varētu radīt būtisku kaitējumu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumus, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

7. Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punkts noteic, ka Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu. Lai izvērtētu, vai pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu, jānoskaidro, vai: 1) prasījums formāli ir izspriests; 2) prasījums ir mainījies pēc būtības; 3) pastāv būtiski jauni apstākļi, kuru dēļ prasījumu nevarētu uzskatīt par jau izspriestu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2015-19-01 10.1.–10.5. punktu*).

Satversmes tiesa 2015. gada 13. oktobrī pieņēma spriedumu lietā Nr. 2014-36-01 „Par Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam” (turpmāk – lieta Nr. 2014-36-01). Satversmes tiesa atzina Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8. panta pirmo daļu par atbilstošu Satversmes 105. pantam. Tomēr pēc būtības Satversmes tiesa šajā lietā izvērtēja Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8. panta pirmās daļas satversmību vienīgi tiktāl, ciktāl šī norma aizliedz aprēķināt, uzkrāt vai izmaksāt procentus par aizdevumu.

No pieteikumiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējam esot prasījuma tiesības uz aizdevuma pamatsummas atmaksu. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās normas, tostarp Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8. panta

pirmā daļa, neatbilst Satversmes 105. pantam, jo tās aizliedzot atmaksāt pakārtoto saistību kreditoram viņa aizdevuma pamatsummu. Tādējādi izskatāmajos pieteikumos ietvertais prasījums pēc būtības ir atšķirīgs no tā prasījuma par Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8. panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 105. pantam, ko Satversmes tiesa izvērtēja lietā Nr. 2014- 36- 01.

Līdz ar to pieteikumi nav iesniegti par jau izspriestu prasījumu.

8. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona ir tiesīga iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Pieteikuma iesniedzējs kasācijas kārtībā pārsūdzēja Rīgas apgabaltiesas spriedumu, ar kuru viņam piemērota Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8. panta pirmā daļa. Augstākās tiesas Civillietu departamenta tiesnešu kolēģija 2020. gada 10. februāra rīcības sēdē nolēma atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību pēc Pieteikuma iesniedzēja kasācijas sūdzības. Tātad viņš ir izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem attiecībā uz pieteikumu par Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8. panta pirmās daļas atbilstību Satversmei.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas pirmajam teikumam konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.

Termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai par Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8. panta pirmās daļas atbilstību Satversmei ir skaitāms no 2020. gada 10. februāra, kad tika pieņemts un stājās spēkā Augstākās tiesas Civillietu departamenta tiesnešu kolēģijas rīcības sēdes lēmums. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2020. gada 10. augustā. Tātad minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums par Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8. panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 1., 91., 92. un 105. pantam atbilst

Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

9. Ņemot vērā to, ka Pieteikuma iesniedzēja pamattiesību aizskārums, kas izriet no Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8.¹ panta otrās un trešās daļas, varētu rasties nākotnē, uz pieteikumu par šo normu atbilstību Satversmei nav attiecināmas Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā un ceturtajā daļā noteiktās prasības.

10. Pieteikumos ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi un sniegts juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 1., 91., 92. un 105. pantam. Pieteikumi atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu „Par Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8. panta pirmās daļas un 8.¹ panta otrās un trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1., 91., 92. un 105. pantam” pēc Rema Kargina pieteikumiem (pieteikumi Nr. 156/2020 un Nr. 157/2020).

2. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimu – līdz 2020. gada 9. novembrim iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Ineta Ziemele